

1848—49. TÖRTÉNELMI LAPOK.

Egyúttal a Kolozsvártn létesített 1848—49. orsz. ereklye-múzeum, Abony városi, alsó-fejérmegyei, bácsmegyei, Baja városi, belső-szolnokmegyei, brassói, budapesti, csongrádmegyei, fehérmegyei, gömörmegyei, hontmegyei, kolozsvári, maros-vásárhelyi, szabolcsmegyei, szentesi, tolnamegyei, tordai, torontálmegyei, török-becsei, vasmegyei honvéd-egyletnek, valamint a kolozsvári márczius 15-iki állandó bizottság, a Kossuth-bizottság és Vasvári-kör hivatalos közlönye.

SZERKESZTŐ-BIZOTTSÁG :

Inezédy Sámuel nyúg. ezredes-elnök, Szigethy Miklós ezredes, Végh Bertalan ezredes-alelnökök, Esterházy Miguel gr., Finály Henrik dr., Gáman Zsigmond, Gyarmathy Miklós, Huszár Sándor br., Kóváry László, Martin Lajos dr., Sárkány Ferencz, Szabó Sámuel és Szász Gerő.

FELELŐS SZERKESZTŐ :

KUSZKÓ ISTVÁN,

az ereklye-múzeum őre.

Györfi Pető

XI. és XII. zászlóaljbeli százados és zászlóaljbeli parancsnok.

(Kolozsváriak előfizethetnek s hirdetések is adhatnak fel a kihordónál vagy pedig Böckel Károly főtéri s a Közművelődés-nyomda beltorda-útczai üzletében.)

Szerkesztőség és kiadóhivatal, hová a lapot illető minden küldemény intézendő: Kolozsvártn, Széchenyi-tér 27. sz. Orsz. Tört. Ereklye-Múzeum helyiségében.

Megjelenik minden hó 1-én és 15-én.

Ára negyedévre 1 frt. — Külföldre 1 frt 25 kr.

A lap az első számtól megrendelhető. Diszes borítékba kötve az I. évf. ára 4 frt 80 kr.

TARTALOM :	Oldal
A kolozsvári orsz. ereklye-múzeum fejlődése. Üdvözet a fővárosból. Irta: L. A.	33—34
Honvédek albuma:	
Kilenczedik csoport. Összeállította az ereklye-múzeum őre. Győrfi Pető XI. és XII. zászlóaljbeli százados és zászlóaljbeli parancsnok. Csernátoni Molnár Zsigmond honvéd-hadnagy. Imreh Sándor Mátyás-husár. (Képpel.)	34—35—36—37
Tárca :	
Nagy idők, nagy emberek. (Forró Elek) (Vége)	37—38
A kolozsvári orsz. ereklye-múzeum fejlődése.	38
Levezés :	
Az I. Vasvári-kirándulók egyik kalauzának halála.	38—39
Az ereklye-múzeum X. társas estélye. Közli: —ó.	39
Halálozások :	
Andrássy Pál Rafael — Ferenczi János. — Péter József. — Idősebb Petró András.	39—40
Különfélék :	
Lapunk márczius 15. száma. — Követendő példa. — A Vasvári-Kör gyűlése. — Honvéd-requiem és ünnepély a vizaknai elesettekért. — Az „Aranykönyv” 105—120 oldala van mai számunkhoz mellékelve.	40

Szerk. üzenetek.

Többeknek. Szíves érdeklődésüket melegen köszönjük, Mútatványszámot küldtünk és a legjobb sikert reméljük.

H. O Bpest S. L. Debreczen. O. V. Szeged. A leveleket csak a múzeum őre személyesen intézheti el, ő pedig huzamos idő óta súlyosan szenved tifuszban. Orvosa dr. Hőncz Kálmán egyetemi orvos véleménye szerint azonban egy hét múlva remélhetőleg megerősödik s akkor megindítja az önkéntes, általunk is öhajtott szép munkát.

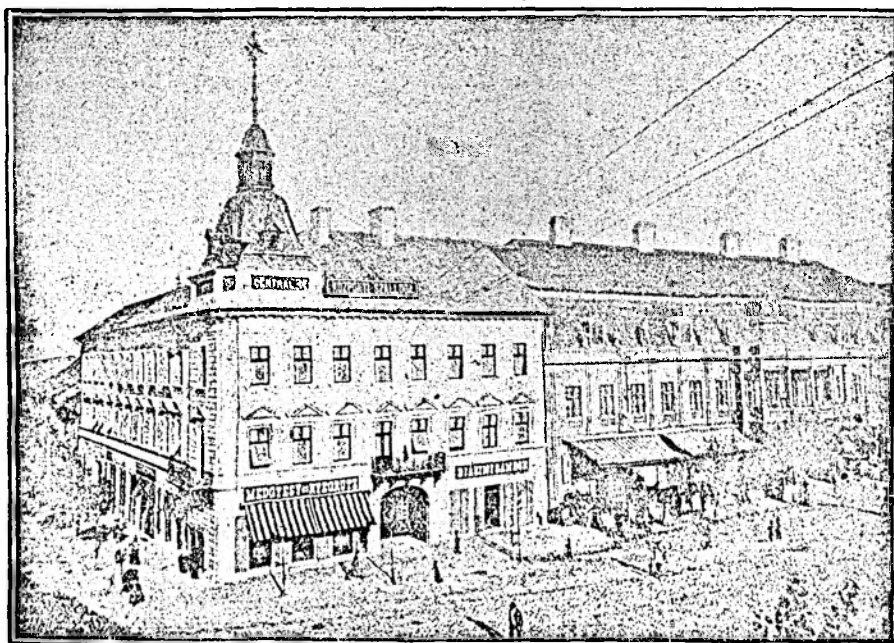
Olvasóink szíves figyelmét felhívjuk lapunk „Különfélék” rovatában a **márczius 15. számra vonatkozó közleményeinkre.**

Felkérés. „A Nagy-Szebenbe fogságra hurcoltak 1848. okt. 17-től 1849. márcz. 11-ig” — és „Az 1848—49-iki szabadságharcz után Nagy-Szebenbe vitt magyar foglyok” — összeírására Szentkatolnai Bakk Endre plébános, a F. J. r. lovagja, munkatársunk vállalkozván, tisztelettel felkértem lapunk nagyérdemű olvasói s minden érdekeltek, hogy a kiknek e két külön érdekes összeírásra vonatkozó adatai, jegyzetei volnának, a kik a jelzett foglyok közül valakinek nevét tudnák, szíveskedjenek azt említett munkatársunkkal közölni; hogy így örökítenek meg a hazáért ezen szenvedettek nevei is. Lakhely: Vizakua, postaállomással bíró hely. — Munkatársunk minden hozzá küldött jegyzetnek használat utáni azonnali visszaküldésére nyilván kötelezi magát, abban az esetben, ha ezek a jegyzetek a múzeumi levéltárában való őrizetre fel nem ajánlhatók.

NAGY GÁBOR

Központi szállodája, étterme és kávéháza

KOLOZSVÁRT.

a Bánffy-palota mellett, a város központján, 36 utcára nyíló szoba a legmodernebb, egészen új berendezéssel, kílátással a főtérre, a goth székesegyházra és három főtczára.

Telephon összeköttetés. Társas- és magánkocsi-közlekedés minden vonathoz.

Mérsékelt szobák. Minden szobában árjegyzék. Tisztaság és pontos szolgáltat-ra kiváló gond van fordítva. Kávéház, nyári és téli étkező helyiségek. Nagy díszterem, mely bállok, társas étkezések, felolvasások és hangversenyek tartására alkalmas.

Utazóknak a legkényelmesebb lakás.

1848—49. TÖRTÉNELMI LAPOK.

Hirdetések a kiadóhivatalban vétetnek fel.

Felelős szerkesztő:
KUSZKÓ ISTVÁN,
az ereklye-múzeum őre.

A lapszellemi és anyagi részét illető közlemények az ereklye-múz. őre címére küldendők.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Kolozsvár, Széchenyi-tér 27. sz.

Előfizetési díjak:
 $\frac{1}{4}$ évre 1 frt, $\frac{1}{2}$ évre 2 frt, egy évre 4 frt.

Kéziratok nem adatnak vissza.

A kolozsvári orsz. ereklye-múzeum fejlődése.

Üdvözet a fővárosból.

Budapest, 1892. febr. 25.

Jóval több mint egy félszázada, a mióta megszoktam, hogy a királyhágó túlsó részéből időről-időre, kifogyhatatlan csörgedezéssel folyának ide az ország fővárosába s a haza más területeire a szép, a nagy gondolatok, amelyek nálunk termékeny talajra találnak, megnövekednek monumentális alkotásokká és hirdetik az ész és a szív együttes munkájának fényes diadalát. De nemcsak eszmék és gondolatok, hanem kiváló férfiak emberöltőkön át származnak az erdélyi részekből s pozíciót foglalnak itten, hogy az ország kormányzatának, anyagi és kulturális viszonyainak ügyét előre vinni segítsék.

Abban igaza volt Kossuthnak, hogy „Erdély Magyarország jobb keze“. Erdélyt az általa produkált kitűnő gondolatokért, eszmékért és kiváló férfiakért, kik itt körünkben magas polczokon nagy alkotásokat sikerrel oldanak meg, e működéséért, találóbban megnevezni nem lehet. S ha Kossuth Lajos, a ki az 5 földrész közül hármát bejárt, Erdélyt felkereste volna, hogy lakóival ott hon és természeti szépségeivel, ritkaságaival, vadregényes vidékeinek bájával, melyek az emberbe íhletet, érzést, gondolatot, alkotó és kiviteli erőt lehelnek, közvetlen megismerkedjék, még mennyire tökéletesebb és más fogalmi lehetnek volna ez országrészről és annak a hazafias érzés ápolása szempontjából való missiójáról.

A mikor önök a szabadságharczi emléktárnyak orsz. múzeumának megalkotását tervbe vették, talán 1891. febr. elején, hogy nagy királyunk önöknél levő születési házában templomot állítsanak a szabadság eszméinek, a hazaszeretetnek, melyben lelkesedést, íhletet és erőt merítsenek a hívek, akkor én lelkesedtem; férfias hang, buzdító felhívásaikra őszintén felbuzdultam. Egészen természetesen láttam azt, hogy proklamációikat az állandó múzeum létesítésének eszméjével egyetemben kevés vártatva átvette az aradi Kölcsey-Egylet, s az áramlat fuvalmán éveken át gyűjtött szabadságharczbeli ereklye tárgyaival leköltözött közénk Bécsből Kreith Béla gr. is.

Tudtam, hogy mindezek önöket föllekesítik s nem csalódtam. Alapították az „1848—49. Történelmi Lapok“-at, melylyel ma hála Istennek, mint látom, behálózták és meghódították az egész országot.

Vasvári, a főváros érdekében tett legtöbbet. Itt ragyogtatta gyűjtő szónoklatokban a hazafias eszméktől áradó ékesen szólását, itt vitte elé a tudomány világító szövétnekét. Innet ment, az innet kiinduló szabadság eszméiért drága életét mártir halállal kioltatni.

A főváros ezekért hálából nevére keresztelt el egy utcát. A Vasvári tettei, halála, emléke iránti lelkesedés, kegyelet önöket ezen a téren is szebb gondolatra és nagyobb, az elhunyt tetteihez méltóbb tette sarkalta.

Önök az egész ország érdeklődése mellett eleste helyét kutatják fel tavaly és azt emlékekkel jelölték meg s csontjait kutatják a fiatalon elhunyt lelkes szabadsághősnek.

Talán ha önök kezdenék Schweidel, Lázár, Pöltenberg, Török, Knézich, Nagy Sándor, Aulich, aradi vértanúk sírjait és hamvait kutatni, s a „vesztőhely“ káposztás rétyjét a hely történelmi nimbuszának megfelelő módon parkirozni és rendezni, Arad városa és az „Aradi Kölcsey-Egylet“ is megmozdulna s az önök eszméjétől munkakedvet kapva, elkezdene ásatni, ma, a míg élnek a katonák, az emberek, a kik az agyonlőtt s felakasztott vértanúinkat eltemették, és siker koronázná fáradozásait, míg évtizedek múlva valószínűleg összeszedik majd a más csontjait, az aradi vértanúk csontjai helyett.

Mondom, az önök kezdeményezésére megtennék az aradiak azt, a mit eddig már rég meg kellett volna hogy tegyenek s a miért méltán illeti a vád és a szegény, úgy a várost, mint a sokfelé kapkodó Kölcsey Egyletet.

Önöknek azonban nem ezeket akartam most elmondani, csak hogy elragadt a lelkesedés heve.

A napokban olvastam a kolozsvári lapokban az ereklye-múzeum fejlődésének újabb szerencsés és igazán hazafias érzés sugalta ötleteit. Szívől üdvözlöm a múzeum derék és jeles igazgatóságát a több rendbeli kiváló tervért.

A tudósításban leírt pontok között különösen egy pont lep meg, mely Kossuthnak, mint kormányzóknak, eszméit tükrözi vissza. Kossuth ugyanis, egy 1849. május 28-ról 4517 sz. a. kelt iratban a következőket rendelte el:

„Háborunk kezdetétől fogva főbb gondjaim között tartozott, miszerint egy részről a haza szabadságáért viselt szent harcban elostek hátramaradt özvegyei s gyermekei az álladalomtól illetőleg elláttassanak, másrészt pedig ezen függetlenségi harcban elostek nevei, akár egy a haza által állítandó emlékoszlop által, akár egy nyilvános helyen alkalmazandó táblán arany betűkkel feljegyezve az utókor hálás emlékének átadassanak, hogy így a késő ivadék is elődeik vitéz tetteit utánozva, minden körülmények közt a szeretett haza szabadságáért felkelni és azt kivívni legmagasabb honfui kötelességének ismerje, ez lesz kétségtelenül nemzeti történetünk legszebb lapja, illő, hogy erről méltóképp gondoskodjunk. Ennélfogva felszólítom a hadügyminiszteriumot: hagyja meg minden rendelkezése alatt levő vezéreknek és csapatparancsnokoknak, hogy a mennyire a körülmények lehetségesek teszik, adják be jelentésüket arról: a harckezdetétől fogva ki, s hol esett el a csatában. Ezen kiküldetés ugyan, miután a harc már hosszas időtől fogva tart, némi nehézségekkel van összekötve; nem kétlem azonban, hogy a parancsnokok, megemlékezve bajtársaik tetteiről, kedves kötelességöknek ismerendik, mindent elkövetni, hogy azok neveit, kik minden időben leghívebb támaszaik, s úgy a haza, mint a vezérek dicsősége kivívói voltak, megtudhassák, s így azokat az utókorok híven megőrizhessék. Mennyire ezt a polgári hatóságok közbenjárása elősegítheti, ezek is megkeresendők.*)

Önök ezt teszik most: a szabadságharcban s az élet különböző viszonyaiban negyvennégy évi megpróbáltatás után pihenni térő honvédeinkkel. Legyenek ezért önök megáldva s munkáikat is kísérelje áldás, törekvéseiket pedig minél teljesebb sikerhez juttassa a nemzeti geniusza.

L. A.

Honvédek albuma.

— Kilenczedik csoport. —

Összeállította az ereklye-múzeum őre.

Régi vágyunk és forró óhajításunk beteljesült, a midőn a *marosvásárhelyi és maroszeleki* kitűnő működést folytató honvéd-egylet mind a múltban, mind a jelenben hazafias lelkeskedést nem csak mutató, de hazafias ügyekben lelkesen cselekvő férfainak arczképét is múzeumunkban láthatjuk s azok bemutatását lelkesítő és buzdító például mai lapunk képesportozatával megkezdhetjük.

A marosvásárhelyi honvéd-egylet férfiai a hazafias ügyek teréne cselekvésben ma is számot tevő emberek, a múltban pedig olyan alkotást létesítettek, a mi mindig fogja hirdetni, míg magyar él, az unokáknak, az apák fenkölt szellemét, lelki nagyságát, nemes szívét, hazaszeretetét és kegyeletét.

Bem József, az erdélyi hadak félistene, anyyira megszerette Marosvásárhelyt, hogy a hadjárat alkalmával kifejezést adott annak az óhaj-

*) A kormányzó e szép rendeletét, melyet a hadügyminiszter távollétében Kiss Ernő altábornagy 1849. május 30-áról Debreczenben keltezte a hadseregnek s a polgári hatóságoknak 17506 sz. alatt kiadott, mi is ismerjük a „*Közlöny*“ 1849. évi 120. számából. Szerk.

tásának, hogy *életének utolsó napjait ott szeretné leélni*. A viszonyok szomorú alakulása miatt nem teljesülhetett ez az óhajítása. A székely főváros hű fiai azonban, ha Bem apót végnapjaiban nem gondozhatták falaik között, *impozáns* szobor által örökítették meg városuk főterén emlékét.

De ugyanakor arról is értesültek, hogy Bemnek két leánya van, de Kozbay Bem Antonia, ki *Tvardziczky* román lengyel nemeshez ment férjhez s miután férje az orosz kormány által szibériai kényszer-munkára ítéltetett, férjét oda elkísérte s abban az időben Kostroma nevű városban két gyermekével inséggel küzdött. A másik leánya *Hoszowszka* asszony, ki 1870. évtől özvegyen s Krakóban inséges viszonyok között élt.

A két nyomorban levő Bem leány részére tehát jó szívűk nemes ösztönétől vezetettve gyűjtést rendeztek és közel 3000 frtot küldöttek el a szegény nőknek azon a napon, a mikor édes atyjuknak az emlék-szobrát leleplezték.

E honvéd-egylet tagjai cselekvőleg befolytak ma is minden hazafias vagy társadalmi ügy elővitelébe.

Nagyobb része tollforgató ember s a szabadságharcban viselt dolgaikat, élményeiket, lapok, füzetek, könyvek hasábjain gondosan leírták a történelemnek.

*

Györfi Pető, XI. és XII. zászlóaljbeli százados és zászlóaljbeli parancsnok, a marosvásárhelyi honvéd-egylet elnöke, nyug. kir. törvényszéki elnök. Imponáló alak, a ki diszmagyar ruhájában lelkes szónoklatával 1891-ben az Emke Marosvásárhelyt tartott közgyűlésén az ország különböző részeiből oda sereglett közönségre mély benyomást gyakorolt.

Györfi Pető szül. 1827. február 22-én Gyergyó-Szt-Miklóson. Csikvmegyében. Végzett jogász volt a szabadságharc előtt. Szolgált 1848—49-ben elejétől végig. Volt közőr és tizedes a III., mint beosztott hadnagy a XI. és főhadnagy és százados a XII. zászlóaljnál. Szent-Tamásnál és Versecz körül, azután Csúcsától N.-Szebenen át Szelindekig a XI. zászlóaljjal s végre résztvevett a XII. zászlóalj összes csatáiban 1849. február havától a harc végéig A honvédségnél utolsó rangja századosi és zászlóalparancsnoki volt. Nyert III. o. érdemjelt a jádi csata után Bem tábornok adományából a zászlóalj szabad választása szerint.

Jelenleg ügyvéd, nyug. kir. törvényszéki elnök, s a honvéd-egylet elnöke. Nős, van egy örökbe fogadott fia, ki műegyetemi hallgató.

*

Csernátóni Molnár Zsigmond, honvéd hadnagy, a marosvásárhelyi honvéd-egylet jegyzője, ügyvéd. — Élénk szellemű és eleven kedélyű tevékeny férfi. Egyszerű, nyílt és őszinte egyénisége az első látásra rokonszenvet kelt. Az ereklye-múzeumnak a honvéd-egylet útján a legszorgalmasabb gyűjtője. S az általuk beküldött tárgyak értékét mindenek felett emeli az a körülmény, hogy minden darab ereklyét egykorú tanúk által hitelesítettnek. Legutóbb jan. 29-én

személyesen hozott be Kolozsvárra egy csoport képet, okmányt és ereklyét.

Molnár Zsigmond Maros-Vásárhelyt, 1826. június 15-én született. Tanulmányait előbb a marosvásárhelyi ev. ref. collegiumban kezdte és nagyatyjának, mint püspöknek 1836. év folyamán N.-Enyedre történt átköltözése után az ottani collegiumban folytatta és végezte be, mint jogtan hallgató 1847-ben.

ténelmi szempontból nagybecstű visszapillantást vet az únióval kapcsolatosan a székely birtoklási viszonyokra.

A pesti 12. pontok és ezzel kapcsolatosan az únió létrehozásáért mindenkit átható és napirenddé vált törekvések intézkedések meghozták az országgyűlésnek május végére Kolozsvárra kitűzését, annak kiegészítő részét tevő kir. tábla birói kara kíséretében oda átment, és azon jelen volt. Az országgyűlés lejártaival N.-Enyedre nagyatyjához tért vissza.

Györfi Pető

XI. és XII. zászlóaljbeli százados és zászlóaljbeli parancsnok.

Csernátoni Molnár Zsigmond
honvéd-hadnagy.

Imreh Sándor
Mátyás-husár.

1847. őszen már feleskették mvásárhelyi kir. tábla irnoknak s egyuttal aligazgatónak választották. A hazai köz és magán jogtant dr. Dosa Elek kiváló jogtudostól hallgatta, kinek felemlítésével kapcsolatban rendkívül érdekes és tör-

Itten tanár Zeyk Miklós által akkor szervezett és vezényelt lövész-csapatba állt be, és N.-Enyednek 1848. november 8-án történt feladása és elhagyásáig részt vett ezen város és vidéke megvédése érdekében tett véderői szolgálatok és kirándulásokban.

A fegyveres erőnek november 8-án este N.-Enyedről kivonulásával — másnap Tordára — és onnan is kivonulva november 17-én Kolozsvárra, e városnak is feladásával B.-Hunyadra és utóbb a csucsai szorosok védelmére Csucsá Fekete tóra vezényeltetett.

Itten táboroztak és védekeztek a három oldalról is megtámadott ellennel szemben szokatlan nagy télben hideg és nélkülözések között december 25-ig. A mikor Bem által már visszaverve az ellen, a felszabadultak Kolozsvárra vonultak be karácsony ünnep másodnapján.

További élményeit ő maga így beszéli el:

„Lövész csapatunk egy része közvetlen a Bem fővezérletéhez tartozó br. Kemény Farkas által vezényelt honvéd csapatba állott be. Egy másik része pedig, a melyhez én is tartoztam, az 1849. január elején, Ormai Norbert ezredes által szervezett első honvéd vadász ezred számára Kolozsvárra akkor toborzott két első erdélyi vadász században állottunk be, azonnal kivitettek elébb Nagyváradra onnan Debreczenbe. A hol begyakorolva a helyőrségi szolgálatoikat, vagy az ellenség előtt álló hadtesteinkhez kiküldetéseket megbízásokat teljesítettük április végeig

Ez időtájt elvezényelték elébb Kassára, onnan Eperjes és vidékére is beosztottak, az orosz invázió ellen, és annak előhaladása akadályozására alakított, Dembinszki fővezérlete alatt álló úgynevezett Északi hadsereg XXIII. számot viselő hadosztály 1-ső dandára III-ik számú vadász osztályába, az utóbbinak két első századát alkotva.

Ezen jelzett hadosztály és dandár hadjáratai viszonyosságai, csatái és ütközeteiben vettem részt mindvégig május elejétől annak a Temesvártól augusztus 9-re elvesztett ütközet után augusztus 12-én Lugoson történt végfeloszlásáig a jelzett században fokozatosan haladva, al-fővezérlet, és hadnagya. Itten a Bem vezérlete alá gyűlt hadsereg maradványokhoz csatlakoztam azokkal Facseton át elébb Dobrára utóbb Dévára vonultunk. A hol Bemnek és kíséretének a vaskapu szorosok felé kivonulása után augusztus 18-án a fegyvert letéve, orosz fogságba jutottunk és innen Gyula-Fehérvárra kísértettünk.

Gyula-Fehérvárról sikerült egy oláh származású Lázár nevű régi cselédünk segédelmével Tövisen-N.-Enyeden-Tordán, és innen a mezőségen át M.-Vásárhelyre menekülni a már oda vonult és lakozott 80. éven felüli nagyatyám Antal János püspökhöz. Nagyatyámnak N.-Enyeden a püspöki lakban és a Boros-bocsárdi 32 jobbágytelekből állott, püspöki jószágán levő összes és értékes ingóságait, főleg több ezer veder borból álló készletét kirabolták, elpusztították, agg korában jutott a legnagyobb nélkülözésekbe.

A polgári pályán folytattam tovább a létért küzdelmet. Nyertem alkalmazást — elébb, mint bírói jelölt — azután, mint tollnok segédbíró sorban, a marosvásárhelyi, a székelyudvarhelyi, csik-somlyói, szentmártoni és a sepsi-szentgyörgyi bíróságoknál 1859. végeig; 1860-ban közjegyzőnek Maros-Vásárhelyre kinevezetve, visszatértem szülővárosom falai közé 1862-ben a maroszekei törvényszékhez ülnöknek, egyúttal Selye és jobbágyfalvi járások bírájává mozdítva elé, e téren működtem 1867-ik évig.

1868-ban az ügyvédi gyakorlatot kezdettem meg, 1869. év végével a dr. Gecse Dániel emberszereteti intézet alapítványa jogtanácsossává, egyúttal pénztárnokává megválasztva, igyekeztem azóta állandóan ebbeli munkakörnek és kötelességemnek megfelelni.

Szabad időmet felhasználtam az 1848—49. honvédség erkölcsi és anyagi érdekei előmozdításában.

Az általam észlelt és azokban résztvevő 1848—49-ki eseményeknek, korszaknak emlékeiből leírt foglalata a „Székely Közlöny 1864. évi folyamába” 7—31. lapszámokban „Lapok a múltból” cím alatt adatott ki.

A Bem-szobor bizottmány működéseiről írt közleményem az 1884-ben kiadott Bem albumában jelent meg. Mindkét rendbeli, és

az 1848—49-iki nagy időkre vonatkozó közleményeit magában foglaló „Székely Közlöny” illetőleg Bem-album egy-egy példányát az ereklye-múzeum számára beszolgáltattam.

Mint Erdély egykori legkitűnőbb jogászának jeles tanítványa, számos értekezést, közleményt írt az ő székelynép birtoka és jogainak épségben tartása érdekében.

*

Imreh Sándor Mátyás huszár, m.-vásárhelyi ev. ref. nyomdavezető. Az öreg Guttenbergnek oda fönt a lelke örül, hogy ily méltó utódja találkozik lenn a földön; mert ritka eset az, hogy valaki helyet találjon könyveivel, a szabadságharczra vonatkozólag megírt visszaemlékezéseivel a történet-irodalomban s megmaradjon szerény körében. Imreh Sándornak éles megfigyelő képessége, kitűnő emlékező tehetsége és kellemes előadási modora van s a szabadságharcz történet irodalma sok olyan becses adatot bír tollából, a mi különben veszendőbe ment volna. A mit ír, az nemcsak mint adat értékes, hanem mint olvasmány is kellemes.

Imreh Sándor első sorban folyt be a „Történelmi Lapok” megindítására is. Ugy történt, hogy e lap eszméje Hóry Béla kolozsmegyei árvászéki elnöknel, egy novemberi vasárnap ebéd alkalmával fogamzott meg a fejemben. Az nap este véletlenül találkozom a Biasini vendéglőben, Petőfi egykori szálló helyén Imréhvel. Kikértem véleményét. Ő biztatott, hogy egy ily lap megnyeri azt a pártolást, a mely fennmaradásához szükséges. Biztatott, hogy 10 előfizető okvetlen megnyer Marosvásárhelyt és szellemileg is támogatni fogja.

Tíz helyett be vonult *negyvennel* s mintha a nemzet is pártolását az ő buzgóságához akarta volna szabni, épen négyszeresen haladta felül azt a számot az első félévben, melyet a lap fennmaradásához, mint minimumot azon az estén kitűztünk.

*

Imreh Sándor marosvásárhelyi ev. ref. kollégiumi nyomdavezető született hajdani Dobokavármegyében, *Nagy-Esküllön*, 1830. április 11-én ev. ref. vallású székely származású szülőktől. 1848. július hóban, a kolozsvári ev. ref. kollégium nyomdájából, hol mint betűszedő működött az „*Ellenőr*” mellett, belépett a *Kossuth* később Mátyás-huszár nevet viselő 15-ik ezred 2-ik századába. 1848-ban a hullámzatosabb mozgalmak kezdetén, jelen volt a Baldacci cs. ezredes által vezényelt hadsereggel Szamosujvárnál (1848. nov. 13—14.) Urbán ellen; egy pár nappal később (nov. 16.) Kolozsvárnál, midőn ugyancsak Urbán, mint támadó jelent meg ott este; Baldacci azonban retirátát fuvatott, daczára, hogy Urbán Szamosfalvánál vereséget szenvedve, gyors léptekkel hátrált Apahida felé. Bem tábornok vezérlete alatt a következő csatákban vett részt, mint közharcos: Kolozsvár visszafoglalása alkalmával 1848. karácsonjakor, a midőn az Urbán hadserege szétveretett; Nagy-Szeben alatt 1849. január 21-én a jobb szárnynyal; Szelindeken 1849. január 30-án; Vizaknánál 1849. február 4-én s az onnan történt küzdelmes hátrálásban a piski-i hidig t. i. febr. 4, 5, 6 és 7 én. E véres és veszített csata lefolyását és a hátrálást megírta a „*Vasárnapi Ujság*” 1891. évi 12, 13, 14 és 15-ik számaiban, ily czímen „*a vizaknai csata és visszavonulásunk Piskiig.*” Résztvevő továbbá a piski-i hidnál lefolyt véres, de győzelmes csatában 1849. február 9-én; a Jád-Borgó-Prundnál 1849. február 23-án lefolyt győzelmes csatában; résztvevő az 1849. márczius 11-én Medgyes mellett lefolyt csatában, Perczi honvéd ezredes vezérlete alatt, a midőn egy ellenséges hadosztályt visszazűtek Erzsébetváros felé. Nagy-Szebennek 1849. márczius 11-én történt bevétele után (e

csatában nem vett részt) midőn Bem az ellenséget üzte Brassó felé, Fogaras mellett Sárkányban egy roham alkalmával megsebesült (márcz. 17-én). Fogarasban gyógykezeltetett Heut és Bruszt orvosok által. Felgyógyulása után ismét sorakozott bajtársai közé, míg Zsibónál fájdalmas érzéssel letette a fegyvert. A szabadságharc lezajlása után besoroztatott a 62. cs. kir. gyalogezredbe, hol mint tizedes és őrmester szolgált Olaszországban 1857-ig. A katonaságtól végkép megszabadulva, ismét a könyvnyomdászati pályára lépett, s elébb Kolozsvárt és Budapesten működött elsőrendű nyomdákban; 1867. óta vezetője a marosvásárhelyi ev. ref. kollegium nyomdájának. E szerény iparos leküzdhetlen vágyat érzett szabad idejében a szabadságharczi s eseményekkel Petőfi Sándor sírhelyének kutatásával foglalkozni. 1880-ban ily című füzetet irt: „Visszaemlékezés az 1848—49. évi szabadságharczra Erdélyben, irta egy volt honvéd huszár.“ Egy pár évvel később ily címűt: „Emlékek az 1848—49. évi szabadságharcz korszakából Erdélyben; irta egy volt honvédhuszár.“ 1885-ben a Petőfi Sándor sírhelyére vonatkozólag meglepő felfedezési eredményre jutott. 1887-ben összes szabadságharczi emlékeit kibővítve erős merített papírra megírta s keménybe kötve beküldte július 2-án a budapesti nemzeti muzeumba, mely ott 1268—1887. számot nyert; ugyanazt a dolgozatát másolatban szintén keménybe kötve, beadta a marosvásárhelyi ev. ref. kollegium könyvtárába, mely *Új gyarapodás*

28=1887 sz. a.“ van elhelyezve. E füzetekben a szabadságharczi eseményeken kívül ismertette van a felfedezett *Petőfi sírhelye is*, a mely felfedezési állításához erősen ragaszkodik maig is, miután az azután napfényre jutott jelek mind a mellett tanuskodnak, hogy Petőfi csakugyan azon a helyen nyugszik. Többször irt e fontos kérdéstről a „*Marosvidék*“-ben . . . H. . . R. aláírással (vezeték és keresztnevének utolsó betűi); ugymint 1888-ban az 53-, 55-, 60-ik számban, 1889-ben a 2- és 12-ik számban; ez utóbbiban már nyíltan, saját neve alatt. Később nem használt többé álnevet. Ismertette néhai gr Haller Józsefnek a Petőfi sírról irt s hozzá intézett leveleinek kivonatát, jegyzetekkel kísérvé az „*Erdélyi Híradó*“ 1890. évi 119. számában; „*Petőfi írnokoskodása*“ című közleménye megjelent az „*Erd. Híradó*“ 1890. évi 174. számában; „*A megsértett Petőfi*“ ugyanazon lapnak ugyanazon évi egy másik számában. „*A Petőfi Sándor sírhelyéről*“ nagy gonddal és megfontolással irt cikke megjelent ugyancsak az „*Erdélyi Híradó*“ 1890. évi 265. számában. „*A szelindeki csata napja*“ című közleménye megjelent a „*Kolozsrár*“ 1891. évi 131. és 132-ik számaiban. Lapunk is közölt tőle a múlt évben több hosszabb dolgozatot, (173. 213. 221. 230. lap) valamint több apróságot is. Nehány jó közleménye pedig soron van.

T Á R C Z A.

Nagy idők, nagy emberek.

Forró Elek.

(Vége).

Forró véghetetlen takarékos, zárkózott természetű, magányosságot kedvelő különcz volt, s így vala lehetséges neki ezt a vagyont évről-évre megtakarítani, összegyűjteni.

Érdekesnek tartjuk közölni egyszersmind *Kacziány Géza* megemlékezését „*Híres magyar párbajok*“ című könyvéből, hol Forróról az alábbi történet van előadva:

„A dolog még a negyvenes években történt, midőn még az a szokás uralkodott, hogy az új tisztnek vagy az összes ezredbeli tisztekkel megkellett verekednie, vagy legalább azokkal, kiknek eléje tétetett. Forró Elek a magyar „gárdá“-ban szolgált s onnan főhadnagyi ranggal lépett át a hadseregbe. Mint gárdistának jogában állott magát ahhoz az ezredhez tétetni, melyhez menni akart. Így Forrónak némi kis birtoka lévén a Székelyföldön, magát a híres „székely-huszár“-ezredbe osztatta, hogy onnan majd maga kezelhesse birtokát is. Megérkezvén az ezred székhelyére, lakás után látott, bemutatta magát ezredesénél, megtudta, mely században lőn beosztva, s ezzel nyugodtan haza ment, lakását kényelmesen berendezendő. Csinos fegyvergyűjteményét, mely nélkül ez időben katonatiszt jóformán nem is volt képzelhető, trofeumszerűleg fölaggatta a falra, holmi medvebőrök, agancsok és egyéb dísz tárgyak társaságában, s rendes szokása szerint nyugodtan olvasgatott.

Másnap reggel, még ágyban fekvé olvasgatott, midőn két fiatal tiszt állított be hozzá. Bemutatják magukat, mint ugyanazon ezred és ugyanazon század tisztjeit, melyhez Forró beosztván, őket „praetereálta“. Ennél fogva ők magukat sértve érzik és kérdik Forrótól, lesz-e hajlandó nekik elégtételt adni, vagy sem?

Forró megértvén a dolgot, kidugja lábait a paplan alól, belebújik papucsába s a mint van, tiszta fehérben felnyúl az ágy feletti trofeum egyik jó aczélpengéjéért, s a hozzá közelebb álló tiszthez így szól:

— Tessék, kérem, én készén vagyok.

Az elkezd szabadkozni, hogy így, minden szabályszerű formáság nélkül talán még se járja, azonban Forró igen röviden végét veté a vitának, mondván:

— Az urak se tartottak semmiféle formáságot, meg aztán bajtársak közt az tökéletesen felesleges. Védje magát, mert levágom.

A megtámadott erre kardot húzott, míg a másik sóbálványként állva, néma szemlélője volt a jelenetnek. Az első tiszt csakhamar kapott emlékül Forrótól egy hatalmas vágást bal arczára.

— Azt hiszem — szólta Forró kedélyesen — mi már készén vagyunk. Tessék hadnagy úr! Fordult ezzel a másikhoz.

A második párbaj sem tartott sokáig: a hadnagy úr jobb arczán kapta elődje sebének pendantját. Forró erre eldobva kardját, inasának csengetett.

— Jancsi te — szólta a belépőhöz — hozz csak frissen a mosdótálba vizet. Aztán add be a reggelit.

Egy viseltebb ing hirtelen kétfelé hasítottván, abból tépés és kötés rögtönzöttetett. Forró műértőleg mosta ki ellenfelei sebéit, bekötözte, s általában a lehető legszeretetreméltóbb házi úrnak bizonyult. Az „elégtételt nyert“ két tiszt bekötözött arczezal kászolódni kezdett.

— Hát maradjatok, bajtársak — szólta Forró őszinte jó indulattal — osszátok meg velem szerény reggelimet. Sok nem lesz, de azért csak harapunk valamit. Jancsi, adj a tiszturaknak tányért és kést, villát.

A tiszt-urak azonban köszönték a szíves látást, ők már reggeliztek. Forró végtelenül sajnálta.

— Igen örvendek — szolt végül búcsú-szóra, szokott szívélyes modorával, hogy szerencsém volt benneteket megösmérhetni. Mondjátok meg, kérlek, a bajtársaknak, hogy ha valaki akár egyébként így egy kis egészséges mozgást akarna végezni, én mindig kész vagyok reá. Mindig és minden időben, de különösen így reggeli előtt, igen egészséges dolog ez. Az embernek farkas-étvágya jó utána. Isten áldjon, pajtás!

Talán felesleges mondanunk is, hogy több tiszt nem érezte magát Forró áthelyeztetése által sértve.

Hogy pedig mily kemény katona volt Forró Elek, azt az alábbi kis történetke bizonyítja. A szabadságharcz alatt, az egyik csatában golyósebet kapott. Hogy a vérzést elállítsa, egyszerűen betömte sárral a sebet. Azután tovább harczolt és vezette katonáit új rohamra. E golyót sokáig hordozta testében, sokszor alkalmatlan volt az neki, de hallani sem akart eltávolításáról. Barátai számtalanszor kérték, engedje meg az operálást, mert a golyó mind beljebb hatolva, végre is veszedelmessé válik, a kemény katona azonban tudni sem akart róla.

Egy ízben egy bécsi orvos-ösmerőse látogatta meg, s hosszas beszélgetés-közben őt szivarral is megkínálta. Forró elfogadta a kínált szivart és rágyújtott; amint azonban mindinkább szívta, oly bágyadtságot érzett, hogy lassacskán elaludt tőle.

Jó két óra volt, mire fölébredt, de az orvos már nem volt ott. Álában úgy rémlett neki, mintha golyósebe körül jártak volna valami eszközzel; odatapint s érzi, hogy ott kötelék van. Keresi a golyót, melyet azelőtt újjával megtapinthatott és — nincs.

Az orvos elaltatta őt és a golyót kivette.*

Forró temetése nagy részvét mellett történt jan. 28-án d. e. 10 órakor, a nagy hideg daczára is sokan vettek részt a gyászszertartáson és most az abonyi temetőben igen díszes helyen alusza örök álmát. Irományai közt sajnálatunkra semmi napló-jegyzetet az 1848—49. harczokról nem találtak, s ez a történelemre nézve valóban nagy kár.

Áldás és béke poraira!

A kolozsvári orsz. ereklye-múzeum fejlődése.

A kolozsvári orsz. ereklye-múzeum igazgatósága e hó 15-én d. u. a tornavívóda emeletén levő helyiségében gyűlést tartott. A gyűlést *Deáky Albert* elnök vezette. A mult gyűlés jegyzőkönyvének felolvasása után egyenkint megtették a bejelentések a mult gyűlés óta beérkezett ereklye, okmány, hirlap, kép, szabadságharczbeli és folyó adományokról. A bejelentés egy hosszú sorozatot tett ki, — mit az igazgatóság örömmel vett tudomásul és köszönetet mondott az adakozóknak.

Az ereklye-múzeum öre jelenti, hogy az adományok közül a pénzádományok az „Aranykönyv“-ben haladéktalanul nyugtáztatnak a beérkezés után. Az ereklye-adományok azonban katalógus-szerű rendezést és csoportosítást kívánnak, azért azoknak az „Aranykönyv“-be való fölvétele csak időszakonként teljesíthető. Hogy azonban a közönség részére, ezek vételéről rövid idő alatt a nyilvánosság előtt is nyugtáztassanak ezentúl az átvétel után. A gyűlés ezt az intézkedést helyeslő tudomásul veszi.

Az igazgatóság azután átnézte a beérkezett tárgyakat, melyek az utolsó darabig el vannak helyezve, feliratokkal, az adományozó nevével ellátva, szemlélhetővé vannak téve. Átnézte az érkezett képek, ereklyék, pénzemek, könyvek, okmányok stb. lajstromát, a melyekbe minden küldemény az érkezéskor nyomban bevezettetik.

Tekintettel a felhalmozódott teendőkre, mely sürgősen és feltétlen munka-feloszlást kíván, a gyűlés elhatározta, hogy

1. *gyűjtő-osztályt* létesít a múzeum minden időben való fenntartására szükséges anyagi erő gyűjtés folytonos tovább vitelére;

2. *ereklye-osztályt* alakít az ereklye gyűjtése, hitelességének megállapítása és ezentúl való rendezésére;

3. *könyvtári osztályt*, a szabadságharczra vonatkozó könyvek összegyűjtése és berendezésére;

4. *levéltári osztályt* a beérkezett szabadságharczbeli okmányok feldolgozására és hozzáférhetővé tétele;

5. *képtári osztályt* a szabadságharczra vonatkozó képek összegyűjtése, rendezése és nyilvántartására;

6. *ünnepély-rendezői* osztályt itthon és az ország különböző pontjain hazafias tárgyú és célú ünnepélyek rendezésére; továbbá:

7. *kegyelet-bizottságot*, a melynek feladata lesz a még életben levő 48—49-es honvédek anyagi helyzetének enyhítésére a megtehető intézkedéseket megtenni. Az elhalt honvédek temetésének a történelmi multhoz *méltó impozánsá tételről* gondoskodni, továbbá olyan honvédek temetéséről, a kiknek *hátramaradottjaik nincsenek*, s a kik végrendelkező óhajtaikban ezt kívánják, gondoskodni a rendelkezésre bocsátott anyagi erő erejéig, valamint megfelelő *síremlék felállításáról* is. Kiterjeszteni figyelmét arra, hol szükséges az országban *nagyobb események színhelyének* magyarázataul szolgáló *emlékek felállítása* s ezeknek a jövőben való létesítésére mozgalmat kezdeni stb.

A gyűlés kimondja, hogy a

8. *vidéki gyűjtő osztályok* megalakítására nézve intézkedéseket tesz. E megalakítás, miután egy kiváló csoportja tömörült a legjobb hazafiaknak az ország minden pontjáról a „Történelmi Lapok“ zászlója alá, gyakorlatilag könnyen megoldható. Az 1—6 pont alatti csoportok élére a szabadságharczban működött kiválóbb férfiakat kér fel a múzeum és azokban való együttes munkára tért nyit mindazoknak, a kikben hazafiai lelkesedés a munkakedvvel párosul. Az igazgatóság ezenfelül több egyleti ügyet igazított el.

A gyűlés a csoportok élére a férfiakat is kijelölte. Legtöbben önként ajánlkoztak igaz lelkesedéssel a munkára. A csoportok intézőinek és tagjainak a névsorát a jövő számban fogjuk közölni. E határozatok tárgyában a tagokhoz a felkérő levelek az ereklye-múzeum irodavezetőjének: a múzeum őrének súlyos betegsége miatt szenved némi késedelmet.

Levelezés.

Az I. Vasvári-kirándulók egyik kalauzának halála.

Tisztelt Szerkesztő úr!

Szíveskedjék kérem alábbi, hálatalt szívvel írt levelemnek becses lapjában — mint erre legilletékesebb közlönyben — helyet adni. Életkora delén, 42 éves volt Török József, kincstári erdőőr. Kint lakott a gyalui havasok Bánffy-Hunyad felé lejtősödő tövében, Belesen, félóra járásra ama rengetegtől, hol Vasvárit kis seregé-

vel együtt 44 év előtt lemészárolták. Török értelmes, szolgálatkész, buzgó férfi volt; szerették fellebvalói, és szerették a turisták, kiket, ha alkalma volt, rendkívül előzékenyen kalauzolt a havasok felhőmálya sűrűbe nyúló útjain. Ő kalauzolta a Vasvári-kirándulókat is és gondozta az ideiglenes „Vasvári-émlék“-et. Vagyona nem volt, hanem volt 8 egészséges, apró szép gyermeke. A legnagyobb közülök egy 15 éves serdülő leány, kinek szép arcához olyan jól állott az a kalotaszegi ünneplő ruha, hogy a Vasvári-társaság minden tagja, mikor meglátta, kellemes meglepetést árukt el. Török József szolgálatának odaadó teljesítése következtében szívbajt kapott, s pár hónapi betegeskedés után a kolozsvári Károlina-kórházban, hova gyógyulás reményével jött, kiszenvedett m. hó 13-án. Hátra hagyta nejét 8 apró árvával, kiket a kincstár nemcsak kitelepít az erdőházból, hanem sem az özvegynek nyugdíjat, sem a gyerekeknek ellátási díjat nem ad, mert az elhunyt erdőőrnek erre nézve még nem volt elegendő szolgálati ideje és a szabály betűi ridegek, nem ismerik a nyomort, a szerencsétlenséget. Télvíz idején ki lesz téve az anya s a 8 árva a hajlékból, egy lakatlan havas kellő közepére. Ezt a szomorú állapotot a kolozsvári ereklye-múzeum öre előadta a multkori „Vasvári-kör“-i gyűlésen néhány kirándulónak. A lelkes turisták szó nélkül nyúltak zsebükbe és 15 frt 50 krt adtak össze egy pillanat alatt, az özvegy s az árvák némi segélyezésére. Az összeget az nap el is küldték *Nemes Károly* gyalui erdőgondnokhoz, kézbesítés végett Midőn felemlítjük ezt a nemes tettet, mely a mi elismerésünkre nem szorúl, az emberbarátok figyelmébe ajánljuk ezeket az apró árvákat, s nem kételkedünk, hogy a s-ök mostohasága mellett a jó emberek nemes szíve nemcsak hajlékot és kenyeret, de jövőjük megalapítására szükséges ismeret elsajátítására is módot fog nyújtani.

Gyalu, 1893. febr. 18.

Emberbarát.

Az ereklye-múzeum X. társas estélye.

Kolozsvár, 1893. febr. 16.

Már a tizedik társas-estélyt tartotta meg az ereklye-múzeum és a „Történelmi Lapok“ által alakított társaság e hó 15-én a Benigni-palotában levő Nagy Ferdinánd vendéglőjében.

Ezúttal tömegesebben érdeklődtek a hívek, mint máskor. Az összejövetel céljára berendezett külön helyiségen kívül a többi szobákat is az érdeklődők foglalták el.

Ott láttuk egy csoportban a 48-as honvédek közül az elmaradhatatlanokat: Biró József, Bocskor Lajos, Kalmár Antal, Münszter Ede, Nedoroszték János, Szucsáky Imre. Ott voltak továbbá: dr. Léwy József, Hevesy József, Katteró Márton, Heinrich József, Gazsy József, Poszler Gyuláné, Poszler Gyula, Veress Endre, özv. Bergardt Jánosné, Kolozsvári Etelka, Sipos Károly, Pap Márton, (két hóstáti tisztos öreg földész, a mi nagy örömmünkre szolgált, mert ez *múzeumunk térhódítását jelenti*, a mit néhány üdvözlő felköszöntőben ki is fejeztek a társaság tagjai) Pap Sámuel, Gál Kelemen tanár, Fekete Gyula, Benigni Samu, Kuzskó István és mások.

Az estélyen a hangulat igen vidám volt. Nedoroszték János, Gazsy József és Kuzskó István szíves felköszöntőkben üdvözölték a társaság ma először megjelent tagjait.

Benigni Sámuel ez összejövetel emlékére 5 frtot adományozott az ereklye-múzeumnak. A társaság többi

tagjai is 10 krtól kezdve kisebb-nagyobb összegekkel 9 frt adománnyal örökítették meg a múzeum „Arany könyvé“-ben e nap emlékét.

Az ereklye-múzeum öre a társaság figyelmét felhívta több érdekes, a múzeumba újonnan érkezett nevezetesebb tárgyra és képre. Előadta egyszersmind a mai gyűlés eredményét, melyet lapunk más helyén közlünk s melyben a múzeum gyarapítására különböző osztályok alakítása vétetett tervbe.

A társaság mindenik tagja kijelentette, hogy ideje és viszonyai szerint lelkesen kíván dolgozni a múzeum érdekei előmozdítása tekintetéből valamelyik osztályban és kérték a múzeum öret, hogy az osztályok tagjainak megalakításánál a múzeum igazgatósága reájuk is tekintettel legyen. Ez óhajlás előterjesztését a múzeum öre a legnagyobb készséggel ígérte meg.

A társaság esti 11 óráig a legvidámabb hangulatban volt együtt.

- 6.

Halálozások.

Honvéd-egyleteket, munkatársainkat s lapunk barátait, kérjük: a halálozásokról sziveskedjenek egy-egy rövid tudósítást írni s a gyászjelentést az ereklye-múzeum számára esetről esetre beküldeni.

Andrássy Pál Rafaelt Folyó évi febr. hó 20-án temették el Kolozsvárt nagy részvét mellett az örök-ifju kedélyű 78 éves szentferenczrendi szerzetest, az egész világ jó *Rafit bácsiját*. Még azelőtt pár nappal maga ígérte leírni élményeit a „Történelmi Lapok“ számára, s most már ott nyugszik a Pater Vitus és Pater Hock Salamon volt jözsefstadi fogoly társai sírjai között álmódva, egy jobb haza felől. . .

Született Csik-Somlyón, 1815. augusztus 8-án. Az 1848-ki események, mint a marosvásárhelyi zárda gvardiánját érték, mikor a Vásárhelyre bemenekült mezősegi birtokosok közül sokan találtak nála vendégszerető hajlékot. A Vásárhelyre bevonult Gedeon ezért nem is késett őt halálra keresettni, de ő jó előre elmenekült, s csak akkor került vissza, midőn Bem seregével mint táborigyelmező mehetett el, szolgáltni hazáját.

A szabadságharc lezajlott. Az elbúsult hazafiak ezután is gyakran felkeresték a vendégszerető gvardiánt, s miről beszélhettek volna másról, mint a megmérhetetlen nagy vesztéséről, s a lefolyt dicsőséges csatákról, melyekre szent kegyelettel gondolt vissza a mai nemzedék. Ámde ez akkor főbenjáró bűn volt. Barátai közé számította Török Jánost, Horváth Károlyt, s ez elég volt arra, midőn azokat elfogták, hogy az akasztófán haljanak meg, hogy Pater Rafit is letartóztassák. Száz meg száz jó hazafival elszállították N.-Szebenbe, hol két évig és négy hónapig raboskodott mint vizsgálati fogoly. Elitették kötél általi halálra, mit kegyelem útján 15 évi várfogságra változtatott meg a felsőbbség.

Ott szenvedett aztán Kufsteinban, hol elpusztíthatlan jó kedélye soha sem hagyta el, hanem igyekezett feledtetni a nehéz napokat fogolytársaival, míg 1857-ben a Felső kegyelmé visszaadta neki is az édes hazai levegőt.

Hazatérte után Mócson, később báró Jósika Lajos udvarában volt húzamos ideig lelkész. Utolsó évében Kolozsvárra kívánczkolt, hol sok ismerőse volt valaha, de most nagyon is hamar előszámlálhatta: mert eltávoztak oda, honnan nem tért vissza senki sem. Halála csöndes kimúlás volt, s jó kedélye utolsó órájáig megmaradt. Még halála előtt pár órával azzal vigasztalta az őt igaz szeretettel ápoló zárdafőnököt Imre Márkot, hogy ne búsuljon, mert nemsokára jobban lesz, s még megházasodik.

Most ott nyugszik a kolozsvári temetőben két öreg bajtársa sírja szomszédságában. Vajjon miről beszélgetnek oda lent egymás között? Áldás legyen emléken! A kitűnő hazafi és lelkipásztor arczképét lapunk márcz. 15. számában fogjuk olvasóinknak bemutatni.

Ferenczi János, 1848 49. évi honvéd-tizedes, szolgált a 12. honv. zászlóaljban, meghalt f. hó 19-én 74 éves korában Marosvásárhelyt.

Péter József, kolozsvári polgár, 1848—49-ik évi honvéd, 1892. december 30-án esti 8 1/2 órakor életének 60-ik évében, rövid, de súlyos szenvedés után Kolozsvárt megszünt élni.

Idősebb Petró András, városi polgár és szabó-mester, 1848—49-iki szabadságharcos, jan. hó 25-én, életének 67-ik, boldog házassága 45-ik évében, szívszérbűdés következtében, esti 1/2 8 órakor meghalt Kolozsvárt.

KÜLÖNFÉLÉK.

Lapunk márczius 15. száma. Márcz. 15-e emlékére lapunkból ez alkalommal is ünnepi számot fogunk kiadni gazdag, a nagy és nevezetes nap eseményeit és szereplőit írásban és képben ismertető, gondosan összeállított tartalommal. Midőn erre a honvéd-egyletek, rendező-bizottság, körök testületek és iskolák figyelmét felhívjuk, megjegyezzük, hogy e lapból befolyó tiszta jövedelemmel, miként tavaly is tettük, hazafias, kulturális és humánus célokat kívánunk szolgáltatni. Ebből a célból a honvéd-egyletek, rendező-bizottságok, körök és iskolák elárúsítására utánnomási árban bármily mennyiséget bocsátunk rendelkezésre azzal a feltétellel, hogy a testületek az eladott példányok tiszta jövedelmét *kerületbeli nyomorban* sínlődő honvédek pillanatnyi segélyezésére fordítsák, az iskolák pedig egy olyan alapnak a magvát teremtsék meg, melynek kamatából évről-évre minden márcz. 15-én 2—4—5 koronát adhatnak annak a legjobb tanulónak, a ki az iskola márcz. 15-i ünnepélyen a „Nemzeti Dal“-t szavalja. A lapnak rendes eladási ára 30 kr. lesz és miután egy példány *utánnomási költsége* a szétküldéssel 10 kr-nál magasabb összegre nem vétezik, 100—130 példány eladásával bármely iskola lelkes ifjúsága megteremthet 50 korona alapot, melynek kamataiból már a következő évben ki lehet az első jutalmat szolgáltatni, s ez alap ílymódon évről-évre növelhető. A márcz. 15. szám tartalmát a lap kiválóbb munkatársai írják. Megjegyezzük, hogy a márcz. 15-i szám az ünnepélyeket megelőzőleg két nappal fog szétküldetni.

Követendő példa.*) Kuszko István, az „1848—49. Tört. Lapok“ szerkesztője, takarékpénztári könyvben 50 frtot adott át, mint alapítványt, a márcz. 15-iki bizottságnak. Kikötötte, hogy ez összeg kamatait minden év márczius 15-én egy inségben lévő 1848—49-es honvéd *pillanatnyi segélyezésére* fordítsák, s ha majd erre nem lesz szükség, akkor a tőkét, (melyet ha módjában álland még növelni szándékozik) és annak kamatait a márcz. 15-iki eszméket megörökítő szoborra kívánja fordíttatni. A ki ismeri a szegény, sír szélén álló, inséggel küzdő agg honvédek nyomorát, s a ki tudja a segélyezés mize-

*) E közleményt az „Ellenzék“-ből vesszük át, s bár rólunk szól, a honvéd-segélyezés nemes ügyében, nem tartjuk szerénytelenségnek közölni.

Szerk.

riait, az megtudja itélni ennek az alapítványnak az újjmútatasát is, melyet szó nélkül kellene hogy kövessenek azok, kiknek az Isten néhány százszorosan, vagy néhány ezerszeresen többet adott. A márcz. 15-iki bizottság hálaival fogadta az adományt, s Inezédi Samu ezredest és Nedoroszték János honvédet kérte fel megjelölni azt a szegény honvédet, ki most az első márcz. is 15-én az első 5 koronát kitevő pillanatnyi segélyt megkapja.

A Vasvári-Kör gyűlése. A Vasvári-Kör Szabó Sámuel tanár és 48—49-es hadnagy elnöklete alatt e hó 15-én az ereklye múzeum helyiségében élénk gyűlést tartott. A gyűlésen jelentése keretében azt is bejelentette Poszler Gyula pénztáros, hogy Fränkel Simon a belesi gőzfűrés-gyár tulajdonosa Bécsből a „Vasvári-Emlék“ javára aláírt 25 frtot beküldte. — A Kör jegyzőkönyvi köszönetet mond a beküldőnek szép adományáért, mit átiratilag is ki fog fejezni. Gyűlés elhatározza, hogy az eddig bejelentett Vasvári-katonákat külön-külön megkeresi az iránt, hogy minden adatot, mit Vasvári elestére, a funtinelli ütközetre nézve tudnak, emlékiratba írva küldjék be, hogy az az ereklye-múzeumban elhelyezhető legyen. Írott adatot, jegyzéket vagy okmányt szintén küldjenek be ez időre vonatkozólag, hogy azok feldolgozhatók legyenek a Kör hivatalos közlönyében, a mozgalmat figyelemmel kísérő „Történelmi Lapok“-ban. Valamint bármely meglevő, a Vasvári-expedícióra vonatkozó ereklyét is. A Kör ezek beérkezése után mindenik honvédnek el fogja küldeni a tiszt. taggá történt választásról szóló okmányt. A Kör elnöke bejelentette, hogy a fővárosi magyar nemzeti múzeum számára tervezett Kossuth-szoborra a gyűjtés apró összegekkel szépen megindult és a közelebbi gyűlés az eredményrel már beszámolhatnak. — Elhatározták egyúttal azt is, hogy minden kedden ezentúl d. u. 5—7 óráig az elnökség hivatalos órát tart az ereklye-múzeum helyiségében, mely alkalommal vidéki tagok is a Kör intézőit megtalálják és bejelentéseiket megtehetik. A Kör ezenkívül még sok történelmi dolgot intézett el.

Honvéd-requiem és ünnepély a vízaknai elesettekért. Sz. Bakk Endre munkársunk jelenti, hogy febr. 4-én a vízaknai róm. kath. templomban, az 1849. febr. 4-ki vízaknai szerencsétlen csatában elesettekért requiem tartatott, az emlék- és sírnál pedig többek által alkalmi hazafias ünnepély megemlékező imával. (Vajon a többi vidékek gyászemlékü helyein tartózkodó hívek az események évfordulóján gondolnak-e erre? Szerk.)

Az „Aranykönyv“ 105—120 oldala van mai számunkhoz mellékelve. Tartalmazza a következők gyűjtéseit és adományait: Tordai Kisegítő Takarékpénztár 2 frt, kisbéri takarékpénztár 2 frt, Kulisch István Szeged 2 frt, Csiki Lázár jegyző, Al-Csernáton 5 frt, Csiki Lázár tagdíj 1 frt, Szikszai Zsigmond N.-Enyed 1 frt 40 kr a bpesti II. ker. kir. egy. kath. főgymnasium 20 frt, Mohácsi ált. takarékpénztár 5 frt, Szabó János T.-Koppánd 1 frt, Szegszárdi Népbank 1 frt 50 kr, bpesti IV. ker. közs. főreáltanoda 2 frt, csallóközi takarékpénztár D.-Szerdahely 5 frt, takarékpénztár K.-Szt.-Miklós 2 frt, bajai Segély-egylet 1 frt, zentai takarékpénztár 1 frt, Kleinfeld Ignác N.-Kánizsa 1 frt 20 kr, Szabó Béla Lábod 5 frt, Székudvari Önszegélyző-egylet 80 kr, Zongoi László M.-Sámsond 5 frt, Ferenczy Károly Malomfalva 80 kr, Barra Géza Farkaspatok 1 frt 70 kr, Dus Vincze T.-Szt. Miklós 5 frt, Holiczi Önszegélyző egylet 1 frt, esztergomi takarékpénztár 5 frt, KóvÉ Ferencz Mundra 1 frt 50 kr, Kottner Sándor N.-Kunclifalu 1 frt 50 kr, Agárdy Jenő Izsákon 3 frt, Rácz Ferencz Buly 2 frt 70 kr, Varga Ferencz Gyöng 5 frt, sárbogárdi takarékpénztár 2 frt, Géher Gyula Peregén 1 frt 50 kr, febr. 14-iki társasestélyen 9 frt, szepesiglói tanító-képezde 6 frt 30 kr, kolozsvári tanító-képezde 20 frt, Héjas József Petrosény 5 frt, Csapódi Ferencz Gyorok 2 frt, Mercader Ede Nyitra 3 frt, nagybecskereki takarékpénztár 5 frt, verbói takarékpénztár 50 kr, Szigethy Miklós ezredes 1 frt, Szikszai Lajos Jedd 1 frt, Huszi Önszegélyző Népbank 2 frt, Körösi Károly Hegy-K.-Kovácsi 5 frt, Sz.-Somlyói Kaszinó 5 frt, pozsonyi takarékpénztár 10 frt, dr. Demek Győző N.-Várad 1 frt, Brassói ker. akadémia 7 frt 70 kr, brassói áll. középiskola 6 frt 80 kr. Ezekért a múzeum ez uton is hálás köszönetét nyil-ánfja.

Adományok a kolozsv. orsz. tört. ereklye-múz.-nak.

(Folytatás.)

Székely József mérnök Deesen, ki már eddig nagyon sok ritka lap példányokat küldött be, ujabban a következő adományokat juttatta az ereklye-múzeumhoz.

„*Alföldi Hírlap*“ 1849. évf. 9. 10. 11. 17. 20. 23. 24. 27. 28. 32. 43. 44. 46. 47. 54. számait.

„*Pesti Hírlap*“ 1848. évf. 66. 184. 194. 195. 199. 200. 208. 209. 211. 217. 218. 223.

1849. évf. 329. 330. 332. 333. számait.

„*Jövő*“ 1848. évf. 2. számát.

„*Respublica*“ 1849. évf. 1. 4. 5. 6. 7. 8. 13. 17. számait.

„*Népbarátja*“ 1849. évf. 2. 3. 4. 5. 6. 8. 9. 10. 11. 14. 15. számait.

Sztupjár István nyomdatulajdonos Kolozsvárt. 1 db. 10 frtos és 2 db. 5 frtos Kossuth-bankót (155 sz.)

Idsb. Orosz János, Kolozsvárt. 6 db. 10 frtos 1 db. 5 frtos, 1 db. 2 frtos, 2 db. 1 frtos, 8 db. 30 pkros és 7 db. 15 pkros Kossuth-bankót (156 sz.)

S. Nagy Károly (1848—49-iki tűzér-főhadnagy Bem táborában) Szinyér-Váralján. 1 db. 100 frt, 1 db. 10 frt, 1 db. 5 frt, 1 db. 2 frt, 1 db. 1 frt, 1 db. 30 kr. és 1 db. 15 pkros Kossuth-bankót (157 sz.)

Ósz János és Sebesi György Kolozsvárt. 1 db. 10 frt, 1 db. 2 frt, 3 db. 30 pkros és 1 db. 15 pkros Kossuth-bankót (158 sz.)

Bakó Lajos Kolozsvárt. Gróf Battyányi Lajos első magyar felelős kormányelnök arcképe 1848-ban. (191 sz.)

„A magyar hadsereg szolgálat rendszabályai és hadi törvény-cikkelyek“ című könyvét. Ujra kiadva a hadügyminiszter meghagyásából Kolozsvárt, 1849. a K. Főtanoda betűivel. (192 sz.)

Münster Ede Kolozsvárt. Lázár György 1848—49-iki gyalog-testőr főhadnagy arcképét és igazolási jegyét. Az igazolási jegy kelt Kolozsvárt, 1867. nov. 21-én 441 sz. alatt aláírva: Márk Adolf elnök és Pap Áron jegyző által. (193 sz.)

Gál Ignác 1848—49. honvéd-százados (Gyergyó-Alfalú) arcképét és életleírását, mely 5 irodai ívre terjed és a szabadságharc több részleteit érdekesen világítja meg; az emlékiratból a múzeum irattári orszálya fog közölni ismertetését. (194 195 sz.)

Dr. Bartha János Kolozsvár városi főorvos 48—49-iki huszár tizedes, később gyógyszerész a 15-ik huszár-ezredben arcképét és életleírását. Inczedy Sámuel honv.-egyleti elnök által aláírt 5 sz. alatt kiállított életrajzi adatok kíséretében. (196—197 sz.)

Sipos Károly Kolozsvárt, egy 1848—49-ben használt kovás-fegyver egy részét. (198 sz.)

Nagy Ferencz 1848—49-iki Mátyás-huszár arcképét Kolozsvárt. (199. sz.)

Berényi József tanuló Kolozsvárt. 2 db. 10 frt, 1 db. 5 frt, 1 db. 30 pkros, 1 db. 15 pkros Kossuth-bankót és 1 db. 1849-beli 1 kros rézpénzt (159 sz.)

Dietrich K. Gyula Kolozsvárt, egy nemzetiszin jelvényt, melyet az 1849-be menekültek és 1858-ban visszaérkezettek örömeire készítettek. A jelvény nemzeti szín, lobogó alakú 13 cm. hosszú 9 cm. széles selyemből készült, melyre „A viszontlátás öröme 1858.“ felirat van csinosan himezve (209 sz.)

Bruzer István 1848—49-iki közhonvéd a 75-ik zászlóaljban és Bálint József 48—49-iki hadnagy a 2. vadász-ezrednél, jól sikerült arcképeit adományozták *Dunky-fivérek* fényképezészek Kolozsvárt, Főtér 10 sz. (207—208 sz.)

Csernátóni Molnár Zsigmond 1848—49-iki honvéd-hadnagy az I. vadász-ezred III. oszt. 1-ső századában, honvéd-egyleti jegyző arcképét és életleírását M.-Vásárhelyről. (200 sz.)

Györfi Pető 1848—49-iki honvéd százados a XII. zászlóaljban, honvéd-egyleti elnök, ügyvéd arcképét és életleírását. M.-Vásárhely. (201 sz.)

Imreh Sándor 1848—49-iki Mátyás-huszár a 15-ik huszár-ezred 2-ik századában, nyomdavezető arcképét és életleírását Maros-Vásárhelyről. (202 sz.)

Jeddi Sándor 1848—49-iki honvéd-örmester arcképét és életleírását M.-Vásárhelyről. (203 sz.)

Kebedi Nagy Sámuel 1848—49-iki honvéd-százados a 87-ik zászlóaljban arcképét és életleírását M.-Vásárhelyről. (204 sz.)

Szöllösi Sámuel 1848—49-iki honvéd tűzmester arcképét és életleírását M.-Vásárhelyről. (205 sz.)

Bihari Sándor 1848—49-iki honvéd-hadnagy arcképét és életleírását M.-Vásárhelyről. (206 sz.)

Faragászat Józsefstadtban. A szabadságharczi elítéltek fogságban léte alatt készült munkákból a kolozsvári orsz. ereklye-múzeumban már vannak olyanok, a melyek Aradon, Kufsteinban s olyanok, a melyek Gyulafehérvárt, a fogság éveinek hosszú és szenvedés teljes napjai alatt készültek.

Groisz Károlyné, szül. *Oroszhegyi Jánosi Mária* urnó most a józsefstadi fogházban készült tárgyakkal gazdagította a múzeumot.

Oroszhegyi Jánosi József huszár-örnagy az adományozó urnó néhai nagybátyja munkái ezek. Állanak a következőkből:

1. Egy fa-kehely 16 cm. magas, felső átmérője 8 cm. Talapzatán kidomborított és sötétre fényezett betűkkel: BÖRTÖNI EMLÉK JÁNOSI JÓZSEFTŐL 1852. (210 sz.)

Egy fából készített karperecz, melyhez a mintát, mint az aradi foglyok, ő is a kezén levő béklyóról vette. Belül a zöld bársony bélésen kivágva „1851. JÁNOSI J.“ Kívül „FOGSÁGI EMLÉKE“. (210 sz.)

3. Egy másik fa-karperecz csattjain kereszt és fölötte szomorú fűz áll. A mikor készítette úgy látszik, el volt már nagyon csüggedve. csak egy óhajtás élt benne, a melyet a karperecz külső és belső oldalain a következőkben fejezett ki: „SZEBB JÖVENDŐT A HAZÁNAK, BÚS NAPJAI MÁR VALÁNAK.“ (212 sz.)

4. Egy művészi faragású karperecz fekete csattján már csak J. V. betűk állanak. (212 sz.)

5. Egy szeresznye-magvakból rendkívül finoman faragott és össze fűzött karperecz csattján J. K. monogramm van kifaragva. (211 sz.)

Ez öt tárgy a szegény sulyos fogságot szenvedő honfinak roppant sok idejébe kerülhetett.

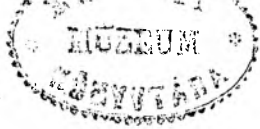
Dr. Márki Sándor ny. r. egy. tanár Kolozsvár, egy azon három szivar közül, mely 1848—49. okt. 6-án gr. Vécsey szivartáskájában volt. Nejétől való az adomány. (190 t. sz.)

(Folytatjuk.)

Kiadóhivatali üzenetek.

Hírlap könyvtárunk gazdagítására, egyes és csoportos 48-as hírlapok kiegészítésére kéretnek lapunk t. olvasói.

Szabadság című, Krizbai szerkesztésében Kolozsvárt 1849. aug 1-től a muszkák beérkezéseig megjelent politikai napilag meglevő számainak adományozását kéri az ereklye muzeum.

Az 1848-49-iki hírlapok.

(Hiányzó és felesleges példányok hirdetése.)

A kolozsvári orsz. ereklye-muzeumban a szabadságharczi időben megjelent hírlapok rendezés alá vétettek. Az egyes lapok hiányzó számainak kiegészítésére fölkérjük az érdeklődő közönséget, hogy ez által muzeumunk teljes évfolyamok birtokába juthasson s a nagy napok emlékeit ez uton is megőrizhesse az utókör számára. Muzeumunk, a kiegészítést, mint adományt hálával fogadja, és esetleg az egyes beküldött számokért készségesen megküldi a duplumok bármelyik számát, avagy kívánatra kabinet nagyságú vagy ennél nagyobb történelmi képeket.

„Kossuth hírlapja“ 1848-ik évfolyamából hiányzik: a 9. 10. 11. 15. 16. 17. 21. 22. 23. 25. 26. 27. 28. 30. 31. 32. 34-tól a 79-ig, 81. 82. 86-tól 120-ig, 122. 124. 125. 128. 129. 131. 133. 135. 137. 140. 141. Duplum: 120. 127. 132. 142. 147.

„Respublica“ 1849. évf. hiányzik 2. 3. 9. 10. 11. 12. 14. 15. 16. 17-től a lap megszűntéig.

„Népbarátja“ 1848. évf egészen hiányzik. — 1849. évf. 1. 7. 11. 12. 13. 15-től végig.

„Közlöny“ 1848. évfolyamából hiányzik: a 176. 177. 179.

Duplum: 16. 17. 18. 24. 26-tól 90-ig, 91. 93. 95-től 109-ig, 110-tól 115-ig, 116. 117. 119. 143. 144. 159. 160. 163. 167. 170. 171. 178. 180. 182. 185. 190-tól 192-ig, 194-től 202-ig.

„Közlöny“ 1849. évfolyamából hiányzik: a 146. 147. 149. 151. 153. 156. 159. 161-től a lap megszűntéig.

Duplum: 11. 15. 41-től — 63-ig, 65. 66. 68-tól 77-ig, 80. 81. 83. 84. 87-től 90-ig, 94-től 96-ig, 98-tól 100-ig, 102—146-ig.

„Alföldi Hírlap“ 1849. évfolyamából hiányzik: 1-től — 9-ig, 11-től 20-ig, 21. 22. 25. 26. 29. 30. 31. 32-től 36-ig, 37-től — 41-ig, 42. 47-től — 50-ig, 51-től 54-ig, 65. 66. a lap megszűntéig. Duplum: 59. 63. 62. 60. 44. 64.

„Ellenőr“ 1848. évfolyamából: 5 33-tól 44-ig, 45-től 52-ig, 54-től 59-ig, 61 63-tól a lap megszűnt. Duplum: 2. 32. 33. 45.

„Nemzeti“ (politikai hírlap) 1848. évfolyamából: 1-től — 48-ig 57. 58. 62. 79. 80. 81. 83. 85. 87. 88. 90. 92. 119. 120. 130. 132-től a lap megszűntéig.

„Március tizenötödike“ 1848. évfolyamból: 1—40-ig, 41. 89. 93—196-ig, 198. 200. 201. 203. 206. 207. 209. 210. 215. 218. 219. 221. 226. 231. 236, 237, 240. 244. 246.

Duplum: 58. 63. 72. 81. 225. 233.

„Március tizenötödike“ 1849. évfolyamból: 1—40 ig, 46—58-ig, 60—67-ig, 68—81-ig, 82. 83. 86-tól végig

„Nép Elem“ 1848. évfolyamából: 2-től végig.

„Pesti Hírlap“ 1848. évfolyamából: 1—21-ig, 23—33-ig, 36. 47—53-ig, 54—66 67-től 95-ig 96-171-ig, 177. 181. 190. 194-ig, 196. 197. 198. 200-tól 208-ig, 210. 211-től 217-ig 218-tól 228-ig, 229-től 248-ig, 249. 251—272 ig, 274-től 1849. év 329-ig, 331. 333-tól végig. Duplum: 184.

„Erdélyi Híradó“ 1848. évfolyamából: 1—337-ig, 338-tól 345-ig, 347-től végig.

„Társalkodó“ 1848. évfolyamból: 1. szám: 3-tól—15-ig, 17—23-ig, 27-től a lap megszűntéig.

„Kolozsvári Híradó“ 1848. évfolyamából: 1. 2. 3. 7. 11. 12. 18. 21. 28. 30. 31—35-ig, 36—54-ig, 56—77-ig, 79-től végig.

Duplum: 17. 22, 23, 29.

„Köztársasági Lapok“ 1848 évf.: 3-tól végig.

„Esti Lapok“ 1849. évfolyamából: 4. 6. 10. 32. 41 67. 72. 74. kívül mind.

„Jelenkor“ 1848. évfolyamából: 4—46-ig, 50—71-ig, 75-től végig.

„Honvéd“ 1849. évfolyamából: 1. 13. 150. 162. 180. 183. 197. 198. 199-től végig.

Duplum: 7. 8. 9. 17. 18. 21. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 33. 33. 34. 34. 35. 36. 36 37. 38.

39. 39. 43. 47. 46. 45. 44. 43. 42. 41. 40. 49. 48. 41. 42. 43. 47. 49. 43. 44. 42. 55. 52. 51.

54. 53, 51. 52. 50. 57. 59. 56. 58. 59. 60. 61. 60. 60. 61. 62. 62. 64. 64. 65. 65. 66. 67. 67.

68. 69. 63. 63. 75. 73. 72. 70. 75. 74. 76. 77. 78. 79. 80. 87. 83. 92 93. 94. 96. 95 95. 100.

102. 103. 106. 107. 108. 108. 108. 109. 118. 112. 121. 124. 128. 139. 138. 138. 132. 134

139. 145. 146. 148. 149. 147. 147. 148. 146. 153. 158. 154. 157. 160, 167. 169. 165. 168.

174. 172. 173. 171. 172. 173. 170. 174. 175. 179. 177 176. 185. 182.

„Hadi Lapok“ (megjelenve Csik-Szeredában) 7. számon kívül a többiek hiányoznak.

„Der Siebenbürger Bote“ 1848. évfolyamából: 1—3-ig, 5—13-ig, 18—82-ig. 83. 84. 85. 86. 88. 89. 132. 133. 138 tól végig. Duplum: 135.

„Der Siebenbürger Bote“ 1849. évfolyamból: 2—6-ig, 7—15-ig, 16. 17. 20. 21. 28. 29. 32—38-ig, 40. 41. 44. 46. 47. 50—55-ig, 58—61 ig, 63. 67—87-ig, 88—95-ig, 100. 111. 117. 130. 137—139-ig, 141—153-ig, 161. 165—167-ig, 175—180-ig, 181-től végig Duplum: 22. 28. 31. 108. 116. 118. 125. 134. 162.

„Transilvania“ 1848. évfolyamából: 1—70-ig, 73. 82, 83. 84. 85. 92. 93. 95. 97. 98, 99. 101-től végeig.

„Kronstädter Zeitung“ 1849. évfolyamából: 1—5-ig; 19. 26. 29. 30. 31—40-ig, 45. 46. 49—66-ig, 68 tól a lap megszűntéig.

„Gemeinnützige Blätter“ 1848. évfolyam 27-ik számon kívül mind hiányzik.

„Pesti Hírlap“ 1849. évfolyama 9b. 273 számon kívül mind.

„Jövő“ 1848-ik évfolyamból: 1. 5—11-ig, 13—19-ig, 21—25-ig, 26-tól végig.

„Szabadság“ 1849. évfolyam 9. 10. számon kívül mind hiányzik.

„Életképek“ 1848. évfolyam 21. 22. számon kívül mind hiányzik.

„Siebenbürger Wochenblatt“ 1849. évfolyam a 22. számon kívül mind hiányzik.